

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA DI SẢN VĂN HÓA

TÌM HIỂU DI TÍCH ĐÌNH XUÂN LÔI
XÃ HỒNG MINH, HUYỆN HƯNG HÀ, TỈNH THÁI BÌNH

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG HỌC

Mã số: 52320305

Người hướng dẫn: **TS. PHẠM THỊ THU HƯƠNG**

Sinh viên thực hiện: **VŨ THỊ PHƯƠNG**

HÀ NỘI - 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	4
Chương 1. ĐÌNH XUÂN LÔI TRONG DIỄN TRÌNH LỊCH SỬ.....	9
1.1. Tổng quan về vùng đất và con người nơi di tích đình Xuân Lôi tồn tại.....	9
1.1.1. Vị trí địa lý điều kiện tự nhiên và tên gọi	9
1.1.2. Truyền thống văn hóa.....	14
1.2. Đình Xuân Lôi trong diễn trình lịch sử.....	16
1.3. Lịch sử vị thần được thờ trong di tích.....	17
Chương 2. GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC, NGHỆ THUẬT VÀ LỄ HỘI CỦA DI TÍCH ĐÌNH XUÂN LÔI	25
2.1. Giá trị kiến trúc.	25
2.1.1. Không gian cảnh quan.....	25
2.1.2. Bố cục mặt bằng.....	30
2.1.3. Kết cấu kiến trúc	31
2.1.4. Trang trí trên kiến trúc	41
2.1.5. Một số di vật tiêu biểu.....	45
2.2. Lễ hội đình Xuân Lôi	49
2.2.1. Khái quát về lễ hội ở Việt Nam	49
2.2.2. Lễ hội của đình Xuân Lôi	52
Chương 3. BẢO TỒN, KHAI THÁC VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ CỦA DI TÍCH ĐÌNH XUÂN LÔI	59
3.1. Thực trạng di tích	59
3.1.1. Thực trạng cảnh quan, không gian xung quanh di tích.....	59
3.1.2. Thực trạng kết cấu kiến trúc.....	60
3.1.3. Thực trạng di vật trong di tích.....	61
3.1.4. Thực trạng lễ hội	62
3.1.5. Ý thức của cộng đồng dân cư trong việc bảo vệ di tích.....	63

3.2. Vấn đề bảo tồn di tích	64
3.3. Vấn đề tôn tạo di tích	73
3.4. Khai thác phát huy giá trị của di tích đình Xuân Lôi.....	74
KẾT LUẬN	77
TÀI LIỆU THAM KHẢO	79

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Những di tích lịch sử văn hoá như đình, chùa, đền, miếu, lăng tẩm không chỉ đơn thuần là những công trình kiến trúc phục vụ nhu cầu tín ngưỡng, tôn giáo mà đây còn là những tài sản vô cùng quý giá của dân tộc do ông cha ta để lại. Nó có sức thuyết phục lớn đối với mọi thế hệ vì trong đó chứa đựng hơi thở và dấu ấn của mỗi thời kỳ lịch sử. Đặc biệt những di tích lịch sử ấy còn được coi như những bảo tàng sống về nghệ thuật kiến trúc, điêu khắc, trang trí, những giá trị văn hoá phi vật thể. Bảo vệ di tích lịch sử văn hoá không chỉ đơn thuần là việc giữ gìn những thành quả vật chất mà cha ông ta để lại mà hơn thế nữa là phải biết tiếp tục kế thừa và phát huy những sáng tạo những giá trị văn hoá mới phù hợp với xu hướng phát triển của hiện tại, giữ gìn bảo tồn di tích đó cho thế hệ mai sau.

Tìm hiểu di tích lịch sử - văn hoá là tìm về với cội nguồn của dân tộc để từ đó kế thừa và phát huy góp phần làm đẹp thêm truyền thống văn hoá ấy. Những di tích sẽ trở nên có ý nghĩa hơn khi chúng ta đi sâu nghiên cứu, tìm hiểu phân tích từng lớp văn hoá chứa đựng trong nó để có hiểu biết về văn hoá dân tộc, từ đó giữ gìn và bảo tồn những tinh hoa văn hoá, truyền thống, đạo đức góp phần xây dựng nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc văn hoá dân tộc. Từ những tìm tòi hiểu biết về di tích chúng ta có thể đưa ra những giải pháp hợp lý nhằm kết hợp hài hoà giữa quá khứ, hiện tại và hướng tới tương lai.

Trải qua bao biến cố thăng trầm của lịch sử, những di tích lịch sử - văn hoá đã phần nào bị huỷ hoại do bàn tay vô tình hay hữu ý của con người, thêm vào đó là sự khắc nghiệt của thiên nhiên khí hậu thời tiết nhiệt đới ẩm gió mùa và đặc biệt trải qua hai cuộc chiến tranh trường kỳ của dân tộc đã tàn phá

nặng nề khiến cho nhiều di tích đổ nát và xuống cấp nghiêm trọng hoặc đã bị phủ một lớp rêu phong vì sự lãng quên của con người.

Trong những năm gần đây, hoà chung với xu thế phát triển của đất nước, các di tích lịch sử văn hoá đã nhận được sự chú ý quan tâm đặc biệt hơn của xã hội, có nhiều di tích được phục hồi, tôn tạo và phát huy được giá trị của mình. Những lễ hội của di tích được bảo lưu và ngày càng trở nên có ý nghĩa thiết thực hơn trong đời sống cộng đồng. Phải thừa nhận rằng chính những di tích lịch sử văn hoá đang đóng góp một phần vào sự phát triển và hoàn thiện con người, đưa con người tới một cuộc sống tốt đẹp hơn. Một trong những vấn đề cấp bách trong sự nghiệp xây dựng nền văn hoá ở nước ta hiện nay là công tác bảo tồn, trùng tu, và khai thác những giá trị văn hoá còn ẩn chứa trong mỗi di tích lịch sử - văn hoá. Mỗi chúng ta phải có ý thức bảo vệ, gìn giữ viên ngọc quý giá mà cha ông ta đã để lại cho thế hệ hiện tại và tương lai, kế thừa những tinh hoa văn hoá của dân tộc phù hợp với chủ trương đường lối của Đảng và Nhà nước về xây dựng một nền văn hoá tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc.

Thái Bình là một trong những vùng đất giàu truyền thống Cách mạng, nơi sản sinh ra những con người hiền tài cho đất nước như: Lê Quý Đôn, Nguyễn Đức Cảnh... Bên cạnh đó, Thái Bình còn là một trong những cái nôi của làn điệu dân ca ngọt ngào với câu chèo tinh tế, dung dị, với những lễ hội dân gian phong phú. Trong truyền thống, nét điển hình của văn hoá làng Thái Bình là một vùng văn hoá dân gian phong phú, với những lễ hội nhiều về số lượng, đa dạng về loại hình. Bên cạnh những lễ hội truyền thống đặc sắc là những di tích lịch sử văn hoá tiêu biểu của Thái Bình như : chùa Keo, chùa Chành, đền Tiên La, đền Đồng Bằng, các đền thờ lăng mộ nơi phát tích của nhà Trần tại huyện Hưng Hà. Dù không tiêu biểu như những di tích vừa kể trên song đình Xuân Lôì xã Hồng Minh huyện Hưng Hà cũng là một di tích đáng được đề cập bởi dù là một công trình kiến trúc mang đậm phong cách

kiến trúc nghệ thuật thời Nguyễn nhưng đây là ngôi đình có quy mô lớn, thức kiến trúc cổ truyền và khung kiến trúc được làm hoàn toàn từ gỗ lim. Bên cạnh đó đình Xuân Lôi còn là một công trình chạm khắc hết sức tinh xảo, các đề tài chạm khắc tứ linh, tứ quý có phong cách dân gian phong phú, sinh động thể hiện được sự khéo léo của những người thợ trong làng. Nơi đây vẫn còn lưu giữ những giá trị văn hoá vật thể và phi vật thể rất có giá trị minh chứng cho bề dày lịch sử văn hoá của mảnh đất và con người Xuân Lôi - Hồng Minh.

Việc tìm hiểu những di tích kiến trúc nghệ thuật dân gian của người Việt, cụ thể ở đây là di tích đình Xuân Lôi thực sự là một điều rất hữu ích và thiết thực bởi thông qua đó ta có thể phần nào tiếp cận được ý nghĩa, vai trò của ngôi đình trong đời sống sinh hoạt văn hoá cộng đồng dân cư từ xa xưa. Đồng thời thông qua đó cũng giúp chúng ta nhận thấy sự sáng tạo tài tình của các nghệ nhân dân gian khi họ sáng tạo ra những công trình kiến trúc cổ truyền.

Trải qua thời gian, cùng với sự tác động của thiên nhiên và một phần do sự thiếu hiểu biết, ý thức của con người, ngôi đình đã bị xuống cấp và đang từng ngày từng giờ phải đối mặt với nguy cơ bị xâm hại. Mỗi công trình kiến trúc dù lớn hay nhỏ đều ẩn chứa những giá trị của lịch sử, tuy nhiên nếu chúng bị hư hỏng hay mất đi thì coi như mất đi một phần của quá khứ. Đây chính là minh chứng sống động cho mỗi bước đi của lịch sử dân tộc và cũng là những di sản quý báu mà cha ông ta để lại. Bởi vậy việc bảo tồn, trùng tu những công trình kiến trúc mà cụ thể ở đây là ngôi đình Xuân Lôi thực sự là vấn đề cấp thiết và vô cùng quan trọng không chỉ đặt ra với những cơ quan có thẩm quyền mà còn là trách nhiệm, nghĩa vụ của mỗi công dân.

Nhận thức được ý nghĩa và tầm quan trọng của vấn đề này, là sinh viên năm thứ tư ngành Bảo tàng học với niềm say mê nghề nghiệp, cùng kiến thức đã được học tập trong suốt 4 năm trên ghế nhà trường và quá trình thực tế tại

một số di tích, cùng với nguyện vọng của bản thân, tôi thiết nghĩ mình cần phải có trách nhiệm đối với công cuộc giữ gìn và bảo tồn các giá trị của di sản văn hoá. Với sự khuyến khích chỉ bảo của các thầy cô trong khoa Di sản Văn hoá và giảng viên T.S Phạm Thị Thu Hương, tôi mạnh dạn chọn đề tài “ tìm hiểu di tích đình Xuân Lôi xã Hồng Minh huyện Hưng Hà tỉnh Thái Bình” làm bài khoá luận tốt nghiệp, phần nào giúp hiểu thêm một di tích văn hoá trên quê hương Thái Bình.

2. Mục đích nghiên cứu

Tìm hiểu những giá trị về lịch sử, văn hoá, kiến trúc, nghệ thuật của di tích đình Xuân Lôi, trên cơ sở khảo sát thực tế, bước đầu đề xuất một số giải pháp mong muốn góp phần bảo tồn, phát huy giá trị của di tích trong quá trình đô thị hoá, hiện đại hoá.

Tập hợp những tư liệu nhằm cung cấp thêm thông tin cho việc nghiên cứu về di tích lịch sử - văn hoá của Thái Bình nói riêng và của cả nước nói chung, góp phần vào việc bảo tồn và phát huy giá trị của các di tích lịch sử - văn hoá.

3. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của khóa luận là di tích, di vật và lễ hội của đình Xuân Lôi thuộc xã Hồng Minh huyện Hưng Hà tỉnh Thái Bình.

4. Phạm vi nghiên cứu

-Về thời gian: Nghiên cứu di tích đình Xuân Lôi gắn liền với quá trình hình thành và phát triển của làng cho tới nay.

-Về không gian: Nghiên cứu di tích đình Xuân Lôi trong không gian lịch sử văn hoá chung của làng Xuân Lôi nói riêng và của huyện Hưng Hà nói chung.

5. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp luận của Chủ nghĩa Mác- Lênin: Duy vật biện chứng và duy vật lịch sử.

- Phương pháp nghiên cứu: khảo sát thực tế, so sánh, thống kê, phân tích, phỏng vấn...

6. Bố cục bài khoá luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và phần phụ lục, bố cục bài viết gồm 3 chương, cụ thể như sau:

Chương I. Đình Xuân Lôì trong diễn trình lịch sử

Chương II. Giá trị kiến trúc, nghệ thuật và lễ hội của đình Xuân Lôì

Chương III. Vấn đề bảo vệ, khai thác và phát huy giá trị di tích đình Xuân Lôì

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Quang Ân, Nguyễn Thanh (ch.b), *Địa chỉ Thái Bình*, Nxb VH TT
2. Trần Lâm Biền (2001), *Trang trí trong mỹ thuật truyền thống của người Việt*, Nxb.Văn hoá Dân tộc, Hà Nội.
3. Trần Lâm Biền (2008), *Diễn biến kiến trúc truyền thống vùng châu thổ sông Hồng*, Nxb.VH TT, Hà Nội.
4. Trần Lâm Biền (2003), *Đồ thờ trong di tích của người Việt*, Nxb Văn hóa thông tin, Hà Nội.
5. Nguyễn Du Chi (2003), *Hoa văn Việt Nam*, Nxb Mỹ thuật, Hà Nội.
6. Trịnh Minh Đức (ch.b), Phạm Thu Hương (2007), *Bảo tồn di tích lịch sử văn hoá*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.
7. Lê Thanh Đức (2001), *Đình làng miền Bắc*, Nxb.Mỹ thuật, Hà Nội.
8. Lê Thánh Đức (2001), *Nét đẹp đình làng*, Nxb, Mỹ Thuật, Hà Nội.
9. Nguyễn Duy Hinh (1996), *Tín ngưỡng thành hoàng Việt Nam*, Nxb, KHXH, Hà Nội.
10. Đinh Gia Khánh (2006), Lê Hữu Tầng (1994), *Lễ hội truyền thống trong xã hội hiện đại*, Nxb.KHXH, Hà Nội.
11. Vũ Ngọc Khánh (2006), *Nghiên cứu văn hoá cổ truyền Việt Nam*, Nxb. Giáo dục. Hà Nội.
12. Nguyễn Thanh, *Địa danh Thái Bình xưa và nay*, Sở Văn hóa Thông tin 2005
13. Hà Văn Tấn, Nguyễn Văn Kự (1998), *Đình Việt Nam*, Nxb.TPHCM.
14. Hà Văn Tấn (2005), *Một con đường tiếp cận di sản văn hóa*, t2, Nxb Hà Nội.
15. Chu Quang Trứ (1996), *Kiến trúc dân gian truyền thống Việt Nam*, Nxb.Mỹ thuật, Hà Nội.
16. *Di tích lịch sử văn hóa Thái Bình*, Bảo tàng tỉnh Thái Bình 1999.

17. *Hồ sơ xếp hạng di tích đình Xuân Lôì*, Ban quản lý di tích tỉnh Thái Bình
18. *Luật Di sản văn hoá và văn bản hướng dẫn thi hành*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội
19. *Từ điển Thái Bình*, Nxb VHTT.
20. *Tên làng xã Thái Bình qua các đời*, Nxb Hội văn học nghệ thuật Thái Bình 1993